

1982/83:79

Torsdagen den 10 februari

Kl. 12.00

1 § Justerades protokollen för den 2 innevarande månad.

2 § Svar på fråga 1982/83:206 om föräldraförsäkringen

Anf. 1 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Ingegerd Troedsson har frågat mig om jag ämnar vidta några åtgärder för att förhindra en urholkning av föräldrapenningen för dem som uppbär de lägsta beloppen.

Mot bakgrund av det allvarliga samhällsekonomiska läget har det i den budgetproposition som lagts fram nyligen varit nödvändigt att avstå från praktiskt taget alla kostnadskrävande reformer.

De begränsade resurser som kunnat ställas till barnfamiljernas förfogande har använts för att förbättra det allmänna barnbidraget för alla barn och för att ge en kraftig förbättring av stödet till flerbarnsfamiljerna genom en fördubbling av flerbarnstillägget. I en särskild proposition föreslår regeringen att flerbarnstillägget utsträcks till att även omfatta studerande ungdomar i åldern 16–19 år.

Dessutom har flera andra av regeringens åtgärder stor betydelse för barnfamiljerna. Det gäller bl. a. livsmedelssubventionernas höjning och återställandet av sjukförsäkringen.

Jag har i budgetpropositionen aviserat min avsikt att tillsätta en särskild arbetsgrupp för att göra en samlad bearbetning av utredningsmaterial från bl. a. föräldraförsäkringsutredningen, familjeekonomiska kommittén, bostadsbidragskommittén och ensamförälderkommittén beträffande det ekonomiska stödet till barnfamiljerna.

Anf. 2 Förste vice talman INGEGÄRD TROEDSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret.

I min fråga erinrade jag om att socialministern i budgetpropositionen uppgav att en av de viktigaste frågorna för den socialdemokratiska

Torsdagen den
10 februari 1983

*Om föräldraför-
säkringen*

regeringen var att "återställa den sociala tryggheten för äldre, handikappade, sjuka och barnfamiljer". Trots detta kommer många barnfamiljer som redan tidigare har haft det bekymmersamt att få det ännu svårare till följd av bl. a. momshöjningen och devalveringen. Höjningen av barnbidraget med 300 kr. täcker inte ens inflationsurholkningen av barnbidraget under detta år. Flerbarnsfamiljerna kommer trots fördubblingen av flerbarnstillägget, som jag tycker är bra, att behöva inkomster långt över det normala för att över huvud taget nå upp till existensminimum.

Jag erinrade i min fråga också om att föräldraförsäkringen kommer att allvarligt urholkas för de sämst ställda – för dem som endast får 37 kr. om dagen – om inga åtgärder vidtas. Föräldrapenningen under barnets första nio månader följer automatiskt löneutvecklingen för den som är sjukförsäkrad för minst 37 kr. om dagen. Garantibeloppet på 37 kr. om dagen följer däremot inte löneutvecklingen, än mindre kostnadsutvecklingen. Om ingenting görs, kommer garantibeloppet vid årets slut att ha urholkats med inte mindre än en tredjedel av sitt värde sedan det senast höjdes. De i detta avseende sämst ställda familjerna skulle t. o. m. sacka efter övriga barnfamiljer ännu mer.

Eftersom en hel del vatten har runnit under broarna sedan jag ställde min fråga, vill jag nämna att vi moderater sedan dess har motionerat om en höjning av garantibeloppet från 37 kr. till 50 kr. om dagen från den 1 juli i år. Det skulle kosta drygt 1 % av hela kostnaden för föräldraförsäkringen. Det skulle alltså väl kunna täckas inom försäkringens ram men naturligtvis betyda väldigt mycket för de berörda. Det skulle också betyda en del för samtliga barnfamiljer, eftersom de endast uppbär garantibeloppet under den tionde, elfte och tolfte månaden.

Nu ger socialministern inget klart besked, utan hänvisar bara till det arbete som skall bedrivas. Jag tycker att det är bekymmersamt. Jag skulle därför vilja ställa några kompletterande frågor.

1. Finner socialministern det acceptabelt med denna försämring för de sämst ställda?

2. Är socialministern medveten om det faktum att ju fler barn det finns i familjen, desto vanligare är det att man endast uppbär garantibeloppet?

3. Är det viktigare att de försäkringsmässigt bättre ställda får fortsatt full kompensation än att man solidariskt ser till att de som endast får garantibeloppet inte sackar efter ytterligare?

Slutligen: Är socialministern medveten om att en fortsatt urholkning av garantinivån kan leda till att ännu fler måste begära socialbidrag?

Anf. 3 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Jag är plägsamt medveten om att många barnfamiljer har det mycket besvärligt ekonomiskt sett. Trots att vi har ökat stödet till barnfamiljerna med ett par miljarder är det inte tillräckligt för att ta igen det som barnfamiljerna har förlorat under sex borgerliga regeringsår.

Jag måste också erkänna, herr talman, utan att det skall uppfattas som bristande respekt för riksdagens förste vice talman, att jag trots allt är litet

förvånad över frågan. Det går inte riktigt ihop att en av moderaternas ledande företrädare här i kammaren tycker att vi ger för litet i sociala bidrag. Moderata samlingspartiet driver en hätsk och oförsonlig kampanj mot det socialdemokratiska budgetförslaget och mot den offentliga sektorn. Då vi, som vi har föreslagit, försöker förbättra situationen för de arbetslösa, de handikappade, de sjuka, pensionärerna och barnfamiljerna, stämplar den moderate partiledaren det som oansvarigt slöseri. Mig har han utnämnt till ledaren för det socialdemokratiska slösarpartiet. I stället vill moderaterna göra vad de kallar "spara" 13 miljarder. I klartext innebär det att moderata samlingspartiet ökar arbetslösheten med något tiotusental personer, minskar dessutom den ersättning som de allt fler arbetslösa får, är beredda att sänka pensionerna, ta bort livsmedelssubventioner och på område efter område försämma. Det är det jag menar inte riktigt stämmer. Detta är ett socialt nedrustningsprogram.

Nr 79

Torsdagen den
10 februari 1983

*Om föräldraför-
säkringen*

Anf. 4 Förste vice talman INGEGERD TROEDSSON (m):

Herr talman! Socialministern väljer att svara på någonting annat än mina frågor, men den debatten kan vi ha i annat sammanhang.

Jag vill bara klart deklarera att vi för det första föreslår betydande besparingar, därför att det är oundgängligt för landets framtid. Vi föreslår för det andra betydande skattelättnader och för det tredje förbättringar för de sämst ställda. Höjningen av garantibeloppet är en av förbättringarna. En vårdnadsersättning för alla barn under tre år är en annan. Vi sparar samtidigt netto 13 miljarder kronor, trots dessa förbättringar.

Jag vill uppehålla mig vid det som min fråga faktiskt gällde. Jag vill erinra Sten Andersson om att de föräldrar som bara får garantibeloppet ingalunda hör till de bäst ställda – tvärtom. Hit hör kvinnor som kanske har studerat och inte hunnit få jobb på arbetsmarknaden. Hit hör familjer som bor på orter där man får vara glad om någon i familjen har ett hyggligt arbete. Hit hör inte minst flerbarnsfamiljerna. Jag har inte fått något svar på frågan om socialministern tycker att det är acceptabelt att de som redan förut är sämst ställda när det gäller föräldrapenningen skall få en fortsatt urholkning.

Jag vill också erinra om att 1979, efter det att beloppet höjdes till 37 kr., var spännvidden i föräldraförsäkringen under ett barns första år mellan drygt 13 000 för de sämst ställda och upp till 69 000. I år kommer det att variera mellan oförändrat drygt 13 000 upp till nära 102 000 kr. Spännvidden har alltså ökat med mer än 60 %. Skall man då inte i solidaritetens namn se till att de som är sämst ställda inte kommer att halka efter ytterligare, att de åtminstone får en kompensation för penningvärdeförsämringen?

Anf. 5 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Jag har svarat på den fråga som ställts i den ordning som gäller. Jag har också sagt att visst är det önskvärt att mycket mer skulle göras. Säkerligen finns det starka argument för att man också skall göra någonting i den fråga som nu tagits upp, men det har inte det samhällsekonomiska utrymmet medgett, och därför har vi gjort andra prioriteringar.

För att ingen skall missförstå mig vill jag betyga att jag har stor respekt för Ingegerd Troedssons både kunnande och engagemang i de familjepolitiska frågorna, men jag har liten respekt och litet förtroende för moderata samlingspartiet som ett socialt reformparti. Moderata samlingspartiet är det avgörande hindret i vägen för en rättvis och framsynt familjepolitik.

Anf. 6 Förste vice talman INGEGERD TROEDSSON (m):

Herr talman! Socialministern föredrar att polemisera. Det gläder mig att socialministern har respekt för mitt engagemang. Jag kan då bara stryka under att moderata samlingspartiet har ställt sig bakom de synpunkter som jag här har fört fram. Jag skulle vilja vädja till socialministern att se till att i direktiven till den arbetsgrupp som skall tillsättas ange att den verkligen ser över det samlade familjepolitiska stödet, så att det inte blir de i olika avscenden sämst ställda som fortsätter att halka efter. Jag skulle vara tacksam att få en deklaration från socialministern om att man i den här gruppen kommer att inrikta sig på att göra de omprioriteringar som behövs för att tillgodose de sämst ställda. Det är vad jag kallar solidaritet, om denna arbetsgrupp har en sådan princip för sitt arbete.

Anf. 7 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Moderata samlingspartiet har ställt sig bakom de framförda synpunkterna, säger Ingegerd Troedsson. Ja, det har det gjort – det vet jag. Moderata samlingspartiet står också för ökad arbetslöshet, sämre ersättning till de arbetslösa, sämre för de sjuka och de handikappade, färre nya daghem, bort med livsmedelssubventionerna och mycket annat.

Vad gäller den deklaration som efterlystes skall jag göra allt som står i min makt och med hjälp av alla goda krafter, var de än finns, försöka att inom de ekonomiska ramar – och de är inte vida – som står till buds göra omprioriteringar, så att man skapar en rättvis familjepolitik.

Anf. 8 Förste vice talman INGEGERD TROEDSSON (m):

Herr talman! Socialministern föredrar att vara polemisk. Jag skulle bara vilja konstatera att utgångspunkten för de besparingar som vi har gjort har varit att om man skall göra besparingar – och det måste vi göra – måste de i första hand drabba de många av oss som är någorlunda friska och har hyggliga inkomster. Däremot kan man inom besparingarnas ram göra sådana omprioriteringar att de sämst ställda inte drabbas.

Slutligen, herr talman, vill jag tacka för vad socialministern sade allra sist. Jag ser det ändå som en viss ljusning vid fronten, om socialministern är inriktad på en mer solidarisk familjepolitik. Det behöver landet.

Anf. 9 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Jag kan lova att jag skall klara min front. Om förste vice talmannen klarar sin front, så skall nog det här gå bra.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1982/83:216 om lagförslag med anledning av omsorgskommitténs betänkande

Nr 79

Torsdagen den
10 februari 1983

Anf. 10 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Gunhild Bolander har frågat mig om regeringen har för avsikt att lägga ett förslag med utgångspunkt från omsorgskommitténs betänkande och när detta i så fall kan förväntas.

Beredningen av omsorgskommitténs betänkande (SOU 1981:26) Omsorger om vissa handikappade pågår i regeringskansliet. Det är därför inte möjligt för mig att nu säga vilka förslag som kan läggas fram i dessa frågor.

*Om lagförslag
med anledning
av omsorgskom-
mitténs betänkan-
de*

Anf. 11 GUNHILD BOLANDER (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret på min fråga.

De reformer som genomförts under 1960- och 1970-talen har inneburit förändringar och förbättringar för de utvecklingsstörda eller förståndshandikappade i vårt land.

De förståndshandikappade har samma rättigheter och skyldigheter i samhället som andra. Men de behöver också mer än andra samhällets stöd. Ibland är det fråga om tillfälliga insatser, ibland om en livslång hjälp. För att slå vakt om de förståndshandikappades rättigheter, som de kanske inte själva har förmåga att kräva, finns den omsorgslag som tillkom 1967. Den innebar att landstingen eller landstingsfri kommun skulle se till att de förståndshandikappade får de särskilda omsorger och den service de har rätt till – att kunna bo som andra, att gå i skola, att arbeta och att ha en meningsfull fritid.

När Rune Gustavsson som dåvarande socialminister tillsatte den statliga omsorgskommittén var det i syfte att utifrån hittills gjorda erfarenheter gå vidare och framför allt vad det gäller habiliteringsområdet också söka samarbete med andra handikappgrupper.

Efter flera års arbete lades ett förslag till lag om vissa handikappomsorger fram i ett betänkande i juni 1981, vilket sedan remissbehandlats och enligt socialministern f. n. är under beredning i departementet. Ännu är dock ingenting klart om tidpunkten för ett riksdagsbeslut om den nya lagen.

Orsaken till att jag ställt frågan är att en del landsting nu gått före och under den gångna hösten beslutat om en samordning och utbyggnad av insatserna för handikappade barn och ungdomar, s. k. barnhabilitering. Detta har skett bl. a. i Stockholms län, och där har man dessutom beslutat att byta namn från omsorgsnämnd till habiliteringsnämnd. Detta var också en del av förslagen i omsorgskommitténs betänkande.

Inför den revidering av omsorgsplaner som sker vart femte år och som är under arbete just nu i ett flertal omsorgsstyrelser är det också av stor betydelse att få veta vad man från regeringens sida har för avsikt att föreslå på detta område.

Utifrån båda de här nämnda synpunkterna är det nödvändigt att någon

Torsdagen den
10 februari 1983

Om personalkategorier inom den kommunala barnomsorgen

form av förslag snarast framläggs, så att vi inte får en helt olikartad utveckling i landet på detta handikappområde. Jag tycker mig finna en viss sådan risk i dag och menar att det skulle vara olyckligt om så sker. Därför vill jag än en gång uttala det angelägna i att en proposition i detta ärende framläggs med det snaraste.

Anf. 12 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Jag delar i allt väsentligt Gunhild Bolanders synpunkter.

Omsorgskommittén har fått många erkännanden – av remissinstanserna och i den allmänna debatten – för den handikappolitiska syn som utvecklas i betänkandet. Men det har också riktats kritik mot betänkandet. Det gäller bl. a. i de båda avseenden som Gunhild Bolander tecknat som bakgrund för sin fråga, nämligen kommitténs lagförslag och bestämningen av personkretsen.

Nu inriktas naturligtvis beredningsarbetet, precis som Gunhild Bolander önskar, på att förbättra de handikappades villkor. Men det krävs alltså överläggningar, både med Riksförbundet för utvecklingsstörda barn, ungdomar och vuxna samt med kommunerna, landstingen och övriga intressenter. Innan de samtalen förts och innan resultatet av beredningsarbetet är klart, är det omöjligt för mig att göra något uttalande mera i detalj om regeringens ställningstagande, men inriktningen på arbetet är alldeles klar.

Anf. 13 GUNHILD BOLANDER (c):

Herr talman! Jag tackar för de synpunkter som kom fram nu.

Jag hoppas att det blir något förslag som resultat av de resonemang som skall föras. Jag tycker att det är angeläget att man relativt snart får fram dessa förslag. Jag anser att risken annars är att vi får en olikartad bedömning på olika håll i det här landet. Det vore inte lyckligt för de utvecklingsstörda.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1982/83:228 om personalkategorier inom den kommunala barnomsorgen

Anf. 14 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Aina Westin har frågat mig om regeringen har tagit ställning till vilka personalkategorier som skall finnas inom den kommunala barnomsorgen.

Som frågeställaren anför har socialstyrelsen i sin rapport till regeringen, Utvecklingsplan för barnomsorgen, den 14 maj 1982 som sin uppfattning framfört att frågan om en gemensam grundutbildning för personal i barngruppsarbete är principiellt viktig och att denna fråga fordrar särskild uppmärksamhet vid den översyn av utbildningen som styrelsen föreslår. Jag vill understryka att detta skall ses som socialstyrelsens egen uppfattning i

denna fråga. Regeringen har således inte tagit ställning i frågan. Jag vill vidare erinra om att socialutskottet med anledning av en motion nyligen uttalat att det inte är motiverat att från statsmakternas sida göra något uttalande om vilka tjänster kommunerna bör inrätta inom barnomsorgen. Jag instämmer i denna bedömning.

Anf. 15 AINA WESTIN (s):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret. Det råder inget tvivel om att socialstyrelsens utvecklingsplan för barnomsorgen skapat stor oro och förvirring bland personalen inom barnomsorgen.

När socialstyrelsens verkstyrelse behandlade rapporten beslöts att avsnittet om personalen och dess utbildning skulle utgå. Så blev emellertid inte fallet, utan avsnittet fanns med i den tryckta rapport som skickades ut till kommuner och högskolor. Till rapporten fogades visserligen en skrivelse, där man möjligen kunde utläsa att beslut i frågan saknades. Denna behandling har fått till följd att rapporten har uppfattats snarare som någon form av direktiv än som ett diskussionsunderlag. I vissa kommuner pekar utvecklingen mot att man främst anställer förskollärare för att därigenom förbättra kvaliteten, vilket starkt kan ifrågasättas.

Om utgångspunkten är att barnomsorg skall bedrivas som förskola, inte som skola, anser jag att det klart saknas kunskaper i förskollärarytbildningen, vilket gör att denna inte är lämplig som enda utbildning för barnomsorgspersonal. Inte heller barnskötarutbildningen ger heltäckande kunskaper. Därför är det angeläget att innehållet i de olika utbildningsformerna ses över. Det är också angeläget att i samband med framtagandet av en ny utbyggnadsplan för barnomsorgen få en bedömning av personalbehovet och erforderliga utbildningsinsatser.

Herr talman! Det är min förhoppning att det svar som socialministern gett skall bidra till att dämpa den oro som uppstått bland personalen inom den kommunala barnomsorgen.

Anf. 16 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Man skall ju iaktta en viss försiktighet när det gäller att åberopa personliga erfarenheter. Men eftersom jag är i den något unika situationen att jag under de senaste 30 åren alltid haft små barn – så är det också nu – och alla dessa under någon tid har vistats på daghem, må det vara mig förlåtet om jag åberopar mina erfarenheter. De är alldeles entydiga.

De båda aktuella personalkategorierna har varit till stor nytta för barnen – inte bara för mina barn utan också för andras, föreställer jag mig – och de båda kategorierna har varit ett starkt stöd för varandra. Jag menar att vad som än händer är det väldigt viktigt att det bästa i de båda utbildningarna finns kvar när det gäller den framtida barnomsorgen.

Nr 79

Torsdagen den
10 februari 1983

Om personalkategorier inom den kommunala barnomsorgen

Torsdagen den
10 februari 1983

*Meddelande om
interpellationssvar*

*Om felaktigheter
i deklarationsbro-
schyrerna*

Anf. 17 AINA WESTIN (s):

Herr talman! Jag tackar socialministern för förtydligandet. Vad som sagts är helt i enlighet med min egen uppfattning.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Meddelande om svar på interpellation 1982/83:57

Anf. 18 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag ber att få meddela att den interpellation av Jens Eriksson om kustbevakningen som skulle ha besvarats den 18 februari inte kommer att besvaras förrän måndagen den 7 mars.

**6 § Svar på fråga 1982/83:225 om felaktigheter i deklarationsbroschy-
rerna**

Anf. 19 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Karl Erik Eriksson har med anledning av vissa felaktigheter i de deklarationsbroschyren som getts ut av riksskatteverket frågat mig vilka åtgärder som kommer att vidtas för att snabbt göra allmänheten uppmärksam på felaktigheterna.

De felaktigheter som Karl Erik Eriksson berört avser dels uppgifter i broschyren "Skattcupplysningar 1983 – rörelse, jordbruk, hyreshus" om rätten till avdrag för resor mellan bostad och arbetsplats, dels uppgifter i broschyren "Dags att deklarerat" om hur intäkten av en nybyggd villa får beräknas. I det första fallet framgår det av deklarationsblanketten vilka regler som gäller, och dessutom lämnas korrekta uppgifter på annat ställe i broschyren. Risker för att den skattskyldige inte skall uppmärksammas felet är därför i detta fall begränsad. I vad gäller villaintäkten kan många ha blivit hjälpta av att de korrekta uppgifterna finns i den mer omfattande broschyren "Deklarationsupplysningar 1983 – löntagare".

Riksskatteverket har redogjort för felaktigheterna i ett pressmeddelande. Meddelandet har bl. a. lämnats till samtliga storstads- och landsortstidningar, radio och TV, nyhetsbyråer och vissa riksorganisationer. Enligt vad jag erfarit har meddelandet givits betydande utrymme i nyhetsmedia. Riksskatteverket har vidare i en särskild skrivelse informerat skattecheferna i varje län om felaktigheterna. I skrivelsen framhålls att informationen på lämpligt sätt bör delges taxeringsfunktionärerna. Risker för att de skattskyldiga skall lida någon rättsförlust är därmed mycket liten.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört anser jag inte att ytterligare åtgärder behöver vidtas för att göra allmänheten uppmärksam på felaktigheterna i deklarationsbroschyren.

Anf. 20 Tredje vice talman KARL ERIK ERIKSSON (fp):

Herr talman! Skriften "Dags att deklarera" är en av dem som ges ut i störst upplaga i Sverige, 5 miljoner exemplar. Vi får också utgå ifrån att den läses av ovanligt många medborgare. I den skriften finns det grovt felaktiga uppgifter.

Skriften "Skatteupplysningar för 1983 – rörelse, jordbruk, hyreshus" har inte så stor upplaga, men den ges ändå ut i 750 000 exemplar. Och här finns enligt min mening en av de största felaktigheterna i riksskatteverkets broschyrer i år. Här står det t. ex. i det avsnitt, herr finansminister, som läses mest av medborgarna, nämligen det som handlar om skattenyheter för året: "Fr. o. m. 1983 års taxering medges inte avdrag för den del av kostnaderna för resor mellan bostad och arbetsplats som överstiger 1 000 kr." Det är precis det omvända mot vad som är verkliga förhållandet när det gäller de nya bestämmelserna.

Jag tackar finansministern för svaret. Men jag måste säga att jag tycker det är litet svagt av finansministern att hänvisa till att det på några andra ställen i de här broschyrerna står rätt. Det skall ju ändå stå rätt på alla ställen och framför allt – jag upprepar det – på det ställe där årets nyheter presenteras. Där borde ändå riktigt besked ges till svenska folket.

Jag är medveten om att det kan uppstå fel, och då gäller det att rätta till dem så bra som möjligt. Finansministern räknar upp en rad åtgärder som har vidtagits genom massmedia, och de är bra. Jag tror att just de här TV-snuttarna är mest riktiga i det här fallet. Där har det på ett åskådligt sätt pekats på just dessa felaktigheter.

Men om man har arbetat något tiotal år i taxeringsarbete vet man hur det går till. Veldig många deltidsjordbrukare använder faktiskt broschyren "Skatteupplysningar 1983 – rörelse, jordbruk, hyreshus" när de deklarerar. Om några gör fel – kanske ett mycket litet antal, som finansministern antyder – bör de känna sig säkra på att felen blir uppmärksammade i taxeringsarbetet.

Just därför vill jag fråga Kjell-Olof Feldt: Får jag tolka finansministerns svar så att man kommer att göra taxeringsfunktionärerna uppmärksammade på de här – i vissa fall grova – felen, så att de är speciellt observanta just i dessa fall och man kan garantera att felen blir rättade?

Anf. 21 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Karl Erik Eriksson och jag är helt ense om att det är ytterst beklagligt att dessa fel har uppstått i en broschyr som sprids i en så stor upplaga och som är så viktig för medborgarna. Men såvitt jag förstår är det inte om detta vi skall uthyta meningar utan om vad som nu har gjorts för att de skattskyldiga inte skall lida någon skada.

När det gäller reseavdraget vill jag först peka på att 1 000 kr. är upptagna som en minuspost i deklarationsblanketten. Det är förtryckt i blanketten. Därför är det svårt för den enskilde deklarenten att när han tar upp kostnaden för sina resor undgå att upptäcka att han här har en avdragspost på 1 000 kr. och att det inte är en maximering av avdraget till det beloppet, vilket

Nr 79

Torsdagen den
10 februari 1983

*Om felaktigheter
i deklarationsbro-
schyrerna*

Torsdagen den
10 februari 1983

*Om svenska företags
upplåning i
främmande valuta*

man kunde tro av broschyren.

Men det kan naturligtvis ändå hända att folk gör fel. Därför har riksskatteverket i sin skrivelse till samtliga skattechefer ute i länet framhållit att informationen om det här felet skall delges samtliga taxeringsfunktionärer. Då utgår jag från att de, när de har gjorts uppmärksamma på detta, kommer att särskilt noggrant granska denna post i deklarationerna för att se till att den blir riktig och att deklaranterna får avdrag för de kostnader som överstiger 1 000 kr. Det blir naturligtvis ett merarbete för taxeringsnämnderna, vilket också är beklagligt, men det är nödvändigt att kontrollen sker, så att deklaranterna inte lider någon rättsförlust på grund av de fel som har begåtts från myndigheternas sida.

Anf. 22 Tredje vice talman KARL ERIK ERIKSSON (fp):

Herr talman! Jag tror att finansministern och jag är överens om att väldigt många medborgare i vanliga fall upplever deklarationsproceduren som bekymmersam och besvärlig. När det då dessutom står en sak i broschyren och en annan i deklarationsblanketten och uppgifterna inte är synkroniserade på de olika ställena, blir det ännu mer förvirrande. Därför tycker jag precis som Kjell-Olof Feldt att det är mycket beklagligt att det i denna broschyr, som går ut i massupplaga, har blivit sådana grova felaktigheter.

Det viktigaste syftet med min fråga var att jag ville förvissa mig om att inga deklaranter blir lidande. Jag tar finansministerns sista besked som en garanti för att man från taxeringsmyndigheternas sida gör allt som göras kan, så att de som följer riksskatteverkets felaktiga anvisning får sina deklarationer rättade.

Överläggningen var härmed avslutad.

**7 § Svar på fråga 1982/83:229 om svenska företags upplåning i
främmande valuta**

Anf. 23 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Nils G. Åsling har bett mig lämna en redogörelse för vilka åtgärder regeringen planerar för att erbjuda företag med lån i utländsk valuta möjligheter att konvertera dessa krediter, så att devalveringens effekter kan bemästras.

Devalveringen av den svenska kronan medförde en icke obetydlig ökning av svenska företags utlandsskulder, samtidigt som den framtida räntebelastningen steg. Devalveringen skapar emellertid också möjligheter till en betydande vinstuppgång inom den konkurrensutsatta delen av industrin. Nettoeffekten av devalveringen torde för de flesta företag bli en förbättring av såväl lönsamhet som soliditet. Bl. a. mot den bakgrunden är det enligt min mening föga förvånande att några särskilda åtgärder i syfte att bemästra utlandsupplåningens negativa effekter på företagen inte vidtogs exempelvis i samband med 1981 års devalvering.

Torsdagen den
10 februari 1983

Om svenska företags upplåning i främmande valuta

Men jag är medveten om att det finns fall, framför allt bland de mindre och medelstora företagen, där devalveringen innebär en ökad finansiell belastning som inte kompenseras av ökade inkomster. Dessa problem är dock av sådan karaktär och omfattning att de bör kunna hanteras inom banksystemet och av de banker som förmedlat valutalånen i fråga. Det kan bli aktuellt för bankerna att till vissa speciellt utsatta företag ge kompletterande lån. Det ligger ju också i bankernas eget intresse att på olika sätt stötta de företag som hamnat i svårigheter, vare sig detta beror på devalveringen eller har andra orsaker.

Någon form av konvertering av småföretagens utlandsskulder anser jag mot denna bakgrund inte vara aktuell. Det skulle inte heller på något sätt minska företagens skuldbelastning, eftersom en eventuell konvertering naturligtvis måste ske till dagskurs.

Anf. 24 NILS ÅSLING (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på min fråga.

Det är en fråga som är aktuell i företagarkretsar. Det är 7 000 företag, mest mindre och medelstora, som berörs av de s. k. korglånen. Åtskilliga har hamnat i svårigheter och några i akuta likviditetssituationer som en följd av den brådstörtade och stora devalvering som vi fick bevittna i oktober.

Enligt min mening är det inte rimligt att konsekvenserna av devalveringsbesluten så slumpmässigt skall drabba företag. De har följt sina affärsbanksförbindelsers uppmaningar, som också hade förankring i riksbankens politik. Det borde alltså i sista hand ankomma på regeringen att se vad man kan göra för att lösa de här problemen.

Jag kan i och för sig hålla med finansministern om att det primärt gäller ett förhållande mellan kreditgivaren och kreditköparen. Men det borde vara möjligt att företag som så önskar ges möjlighet att konvertera utlandslånen till lån i svenska kronor och att man i samband därmed förlänger amorteringstiden till låt oss säga tio år. Man skulle också kunna få en ränta som anslöt till den som gällde det ursprungliga lånet. Dessa lån borde i så fall ges direkt av riksbanken och tas som en del av de kostnader som valutapolitiken ändå får anses medföra. Skulle detta inte vara lämpligt eller möjligt, kan man naturligtvis låta resp. företags ordinarie bankförbindelse ta den här typen av lån.

Och här vill jag ställa en kompletterande fråga till finansministern: Vore det inte möjligt att, om man inför ett arrangemang med denna typ av konverteringslån, se till att vederbörande banks kassareserv eller likviditetskvot inte påverkas av detta speciella arrangemang? Min kompletterande fråga är alltså, om inte finansministern skulle kunna tänka sig att medverka till sådana arrangemang, så att man fick lätta bördan på de företag som hamnat i akuta svårigheter.

Torsdagen den
10 februari 1983

Om svenska företags upplåning i främmande valuta

Anf. 25 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Först kanske jag får säga att alla devalveringar ändå är brådstörtade, Nils Åsling. Den här skiljer sig inte från andra operationer av samma typ.

Men den sammanlagda effekten av 1981 års devalvering på 10 %, som herr Åsling var med om att ta ansvaret för, och den här devalveringen på 16 % har för ett visst antal företag blivit en svår belastning.

Bakgrunden är enligt min mening att korglånen, i varje fall i vissa banker, erbjöds företag som måhända inte borde ha tagit upp lån i utländsk valuta. Men nu har det skett, och därmed har företagen hamnat i svårigheter. I någon mån har jag erfarit att bankerna känner ett ansvar för den situation som har uppstått när det gäller en viss kategori företag, och jag tror därför att de kommer att försöka lösa de problem som har uppstått – såvida inte andra faktorer som samtidigt har drabbat företagen gör att det inte går att lösa deras ekonomiska problem.

Jag tror att det är den vägen vi måste gå. Nils Åslings resonemang om att riksbanken har ansvaret för de kostnader som devalveringar utlöser är inte hållbart. Vad skall vi då göra när kronan skrivs upp? Det skedde 1980–1981. Skall då riksbanken ta hem vinsterna av en uppskrivning av kronan? Skall riksbanken tvingas att höja räntor, sänka räntor och åstadkomma förmögenhetsförluster och förmögenhetsvinster? Jag tror alltså inte att man kan säga att ansvaret för konsekvenserna av ekonomisk-politiska åtgärder av det slaget åvilar riksbanken – det skulle föra orimligt långt.

Beträffande Nils Åslings fråga huruvida man kan tänka sig att lätta på kassakvoterna om bankerna ger kompletterande lån osv., är detta ju riksbanksfullmäktiges sak att avgöra. Nils Åsling vet lika bra som jag, att jag inte kan stå här i riksdagen och avgöra detta. Om någonting sådant behöver göras måste riksbanken få bedöma.

Anf. 26 NILS ÅSLING (c):

Herr talman! Jag väntade väl inte något annat svar av finansministern, av rent konstitutionella skäl. Men med tanke på de goda kontakter som rimligen finns mellan finansdepartementet och riksbanksfullmäktige utgår jag från att finansministern medverkar till och gör vad han kan för att hos riksbanksfullmäktige skapa förståelse för att situationen för vissa företag är mycket akut och oroande. Om således riksbanken på något sätt – jag anvisade en väg – kan animera affärsbankerna att ta sig an de här frågorna aktivt vore det ytterligt värdefullt.

Sedan vill jag korrigera mig själv. Jag sade visserligen brådstörtad devalvering, men jag menade brutal devalvering. Det är en viss skillnad. Självfallet kommer alla devalveringar oanmälda för en bred publik – det ligger i sakens natur.

Jag kan hålla med finansministern om att vissa låntagare inte borde ha tagit de här lånen. Men i det kreditpolitiska läge vi befann oss i var det ändå en naturlig utväg för många att ta dessa lån. De har då följt både riksbankens och affärsbankernas rekommendation i den vägen. Kanske har de haft ett

alltför bräckligt eget beslutsunderlag.

Jag menar inte att riksbanken generellt skulle ta ansvaret för effekten av valutapolitiska förändringar, men jag anser att det här uppstår extraordinära effekter, som på ett ödesdigert sätt drabbar många företag som uppenbarligen inte har haft det beslutsunderlag de skulle ha haft innan de tagit sina korglån. Och det motiverar, anser jag, ett undantag i ett eller annat avseende – i synnerhet om man kan gå vägen via affärsbankerna och animera dem att reglera de här lånen på ett sådant sätt att företagen inte drabbas kortsiktigt.

Anf. 27 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag tror inte att skillnaden i åsikt är så stor mellan Nils Åsling och mig. Låt mig bara anmäla att jag tror att det inte vore bra – inte heller för bankerna själva och deras kunder – om statliga myndigheter som riksbanken i ett sådant här läge tog över relationen mellan banken och lånekunden och gjorde några särskilda operationer.

Jag tror nämligen att det för framtiden vore ytterst olyckligt om inte bankerna när de rekommenderar olika låneformer – kanske också för företagen främmande låneformer – känner ansvar för konsekvenserna, om det hela skulle visa sig vara en mindre lyckad rådgivning. Trots allt skall banken – särskilt när det gäller stora banker kontra småföretag – besitta kunskaperna och kunna bedöma företagets förmåga att hantera en upplåning av det här slaget. Jag tycker alltså att långivarna i det här fallet bär ett ansvar, som jag utgår från att de kommer att uppfylla i de fall där det är möjligt och lämpligt att göra det.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1982/83:241 om planerad introduktion av PKbanken på börsen, m. m.

Anf. 28 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Nils G. Åsling har, med hänvisning till vissa uttalanden i pressen om att regeringen planerar en börsintroduktion av den statliga affärsbanken, PKbanken, frågat mig när en introduktion av PKbankens aktier på Stockholms fondbörs kan ske, och om det planeras ytterligare utförsäljningar eller börsintroduktioner av statliga företag.

Mitt svar på frågan angående en börsintroduktion av PKbankens aktier är att en sådan åtgärd inte har diskuterats inom regeringen. I den mån det i pressen förekommit uppgifter om att regeringen planerar en börsintroduktion är de alltså felaktiga. Regeringen har inte heller några planer på att sälja ut eller börsintroducera något annat statligt bolag.

Nr 79

**Torsdagen den
10 februari 1983**

*Om planerad
introduktion av
PKbanken på
börsen, m. m.*

Torsdagen den
10 februari 1983

*Om planerad
introduktion av
PKbanken på
börsen, m. m.*

Anf. 29 NILS ÅSLING (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret också på den här frågan. Dess värre är det här svaret mindre affärsmässigt och mera doktrinärt än svaret på den förra frågan. Jag beklagar den attityd till statligt företagande som avspeglar sig i finansministerns svar.

I den personaltidning som PKbanken utger och vars februarinummer kom häromdagen noterar jag att PKbankens styrelseordförande sluter upp på verkställande direktörens sida i den här frågan. Tidningen frågar styrelseordföranden Lars Sandberg om han anser att PKbankens aktier till någon del borde börsnoteras, och han svarar då att han delar verkställande direktören Bertil Danielssons uppfattning i den frågan. Han säger ordagrant: "När banken inom något år behöver tillskott i form av aktiekapital är tidpunkten lämplig för börsintroduktion. Det är praktisk politik. Men då ska man ha klart för sig att staten ska ha huvudägarskapet kvar." När det gäller andelen säger han att man skulle kunna tänka sig att 30-35 % vore privat.

Han säger också: "Och jag ser fram emot börsintroduktionen. Den är till fördel för banken och bör stimulera de anställda utan att banken uppger sin ideologiska grund." Senare i intervjun säger han också att andra statliga företag borde följa efter på den här vägen.

Därför kommer finansministerns besked här som en besvikelse. Jag trodde att regeringen hade släppt sina gamla ideologiska hämningar och såg detta strikt affärsmässigt och praktiskt. Det skulle, som Lars Sandberg säger, vara praktisk politik att nu vidga ägarbasen för en rad statliga företag. Med tanke på sitt rörelseresultat vore PKbanken en i hög grad intressant partner för kapitalplacerare på fondbörsen.

Jag skulle vilja rekommendera finansministern att lyssna på Lars Sandberg – det är ju en förnuftig man; ni har lyssnat på honom i andra sammanhang. Jag tycker att det vore skäl att ta sig en allvarlig funderare på vad Lars Sandberg betraktar som praktisk politik.

Anf. 30 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag är litet överraskad över den här utläggningen av Nils Åsling. Jag svarade helt enkelt på hans fråga, som gällde om regeringen planerar en börsintroduktion av PKbanken och när den skulle ske. Svaret är alltså att någon sådan fråga inte har anhängiggjorts i regeringen och inte diskuterats i regeringen och att det därför inte finns några planer på att börsintroducera PKbanken. Däremot innebar svaret inte utvecklandet av någon doktrin om att börsintroduktion av PKbanken eller av andra statliga företag inte kan ske. I den frågan har jag över huvud taget inte uttalat mig. Nils Åsling. Jag har bara sagt att någon börsintroduktion inte är aktuell i regeringen och att regeringen alltså inte har några planer på att introducera PKbanken på aktiebörsen.

Det är möjligt, för att inte säga troligt, att man i PKbanken har sådana planer, men de har inte förelagts regeringen, och jag har därför ingen möjlighet att uttala mig om regeringens inställning till dessa planer. Är det så att Lasse Sandberg vill tala med mig om hur man i framtiden skall hantera

PKbankens aktier och kapitalanskaffning är han hjärtligt välkommen att resonera om det.

Anf. 31 NILS ÅSLING (c):

Herr talman! När finansministern nu lämnar det skrivna svaret känner jag bättre igen honom. Nu har finansministern blivit den pragmatiske politiker som jag känner honom som sedan tidigare.

Det är intressant att finansministern gör en klar distinktion mellan det faktum att det inte finns några planer och regeringens principiella inställning till frågan om privatisering av statliga företag. Slutsatsen av det senaste inlägg finansministern gjorde är alltså att man ännu inte bestämt sig för hur man rent principiellt skall se på frågan om privatisering, börsintroduktion, av statliga företag. Man har bara inte några planer. Men om diskussionen kommer upp är man beredd att ta ställning till principfrågan.

Det var därför jag i mitt förra inlägg tillät mig att rekommendera den praktiska politik som Lars Sandberg gjort sig till förespråkare för, nämligen att gå ut och privatisera så stora delar av det statliga företagsinnehavet som möjligt. Det skulle lätta trycket i finansdepartementet. Jag har en bestämd känsla av att läget är tillräckligt ansträngt som det är.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1982/83:233 om den framtida sysselsättningen för anställda vid sulfatfabriken i Sandarne

Anf. 32 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEJON:

Herr talman! Gunnel Jonäng har frågat industriministern om regeringen är beredd att medverka till att skapa sysselsättning för de anställda vid sulfatfabriken i Sandarne och därmed ge dem trygghet och framtidstro.

Frågan har överlämnats till mig.

Sulfatfabriken i Sandarne, som ägs av Stora Kopparbergs Bergslags AB, tillverkar oblekt sulfatmassa. Verksamheten sysselsätter 310 personer.

Enligt Stora Kopparbergs Bergslags AB har efterfrågan på oblekt sulfatmassa varit låg och bolaget bedömer att efterfrågan inte kommer att öka i framtiden. Därför har bolaget beslutat inleda MBL-förhandlingar om en eventuell nedläggning av sulfatfabriken i Sandarne. Eftersom förhandlingarna inte är avslutade och inga varsel om uppsägningar har anmälts kan jag f. n. inte uttala mig närmare i frågan.

Jag utgår ifrån att företaget vid en eventuell nedläggning av verksamheten så långt möjligt vidtar åtgärder för att sysselsättningstillfällena skall bevaras i området. Om resultatet av MBL-förhandlingarna blir att verksamheten vid sulfatfabriken skall upphöra, kommer givetvis samhällets tillgängliga sysselsättningspolitiska medel att stå till förfogande för att mildra effekten av nedläggningen.

Nr 79

Torsdagen den
10 februari 1983

*Om den framtida
sysselsättningen
för anställda vid
sulfatfabriken i
Sandarne*

Torsdagen den
10 februari 1983

*Om den framtida
sysselsättningen
för anställda vid
sulfatfabriken i
Sandarne*

Anf. 33 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga.

Uppenbarligen är det numera svårt för en riksdagsledamot att komma till tals med det statsråd man önskar. Jag hade ställt frågan till industriministern, eftersom jag framför allt ville diskutera den industripolitiska situationen i Söderhamn. Det är alltså arbetsmarknadsministern som svarar. Och allt hon säger är att samhällets tillgängliga sysselsättningspolitiska medel skall stå till förfogande för att mildra effekten av nedläggningen. Det är ett cyniskt svar. "Mildra effekten" – det är inte mycket till aktiv sysselsättningspolitik! Det visar att vi har helt olika syn på situationen i Söderhamn och hur svårigheterna skall bemästras. Regeringen anser uppenbarligen att den svåra arbetslösheten där kan lindras genom AMS-medel och arbetsmarknadspolitiska åtgärder av olika slag. Men det är fel, Anna-Greta Leijon. Vad som behövs är industripolitiska åtgärder och satsningar.

Arbetsmarknadsministern känner väl till sysselsättningssituationen i Gävleborgs län. Hon vet att länet hör till de hårdast drabbade länen och att Söderhamns kommun har drabbats särskilt hårt. Sedan beskedet om en eventuell nedläggning av sulfatfabriken i Sandarne kom har ytterligare jobposter drabbat kommunen. Kockums Industri AB har gjort en stor förlust 1982 och beräknar därför att 95 man måste bort.

Nedläggningen av fabriken i Sandarne är inte definitivt beslutad. MBL-förhandlingarna är inte genomförda än. Sandarnefabrikens framtid är emellertid avgörande för ca 300 anställda och deras familjer. Många drabbas oerhört hårt om nedläggningen kommer till stånd. Tusentals människor hamnar i otrygghet, och deras framtid är osäker.

Vad jag önskar med denna debatt är att få framfört till industriministern att det är nödvändigt att han går in i den situation som är för handen i Söderhamn, att han påtar sig ansvaret för de många anställda och tillsammans med kommunledningen tar upp en diskussion med Stora Kopparberg.

Det jag vill att industriministern skall göra är två saker:

Det första är att industriministern skall tala med ledningen för Stora Kopparberg om det ansvar man har för de anställda i Sandarne och om nödvändigheten av en alternativ produktion, om fabriken läggs ner. Driften vid sulfatfabriken måste upprätthållas tills annan sysselsättning har skaffats fram.

Det andra är att industriministern skall medverka till en samordning på massaområdet, så att åtminstone en enhet blir kvar i Söderhamn. Jag tror faktiskt att industriministern genom ett initiativ i den här riktningen skulle kunna åstadkomma något till gagn för sysselsättningen i Söderhamn.

Om arbetsmarknadsministern vill framföra det här till industriministern, så är kanske inte frågan och debatten helt meningslös.

Anf. 34 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Det förvånar mig faktiskt att Gunnel Jonäng tycker att det är meningslöst att diskutera med mig. Jag tror att både Söderhamns kommun

och Gävleborgs län i övrigt skulle vara väldigt illa ute, om de arbetsmarknadspolitiska insatserna inte gjordes i det här länet. Till skillnad från den regering som satt förut och som Gunnel Jonäng stod närmare politiskt har vi ju valt att utnyttja de arbetsmarknadspolitiska instrumenten till fullo. Det betyder att vi t. ex. för det här budgetåret har anvisat beredskapsmedel till Gävleborgs län på 249 miljoner i stället för de 150 miljoner som den tidigare regeringen ansåg att det var nödvändigt att anvisa till det här länet förra året. Därutöver har vi, kan man säga, lagt mycket pengar på tidigareläggning av statliga investeringar. Jag tycker det är beklagligt att Gunnel Jonäng förringar de här insatserna.

Dessutom är det faktiskt så, som Gunnel Jonäng vet, att det pågår MBL-förhandlingar, som alltså inte är avslutade. Det är också så som jag framhåller i svaret, att om det skulle bli en eventuell nedläggning, utgår vi i regeringen naturligtvis från att företaget – som det står i svaret – vidtar åtgärder för att också medverka till att klara sysselsättningen i området.

Jag kan försäkra Gunnel Jonäng att industriministern har läst igenom svaret och naturligtvis följer utvecklingen i Gävleborgs län, i Söderhamns kommun och beträffande det här företaget.

Sedan vill jag stryka under att länet och kommunen har ett mycket allvarligt arbetsmarknadsläge, och försämringarna i Gävleborgs län har gått väldigt snabbt. Det är tyvärr på det sättet att om vi skall lyckas att någorlunda hindra en mycket stor ökning av arbetslösheten finns det inte så många andra åtgärder än de som vi har inom arbetsmarknadsdepartmentets område. De industripolitiska satsningarna ger effekt först senare.

Anf. 35 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Det är naturligtvis nödvändigt och bra med arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Men det räcker faktiskt inte med det, Anna-Greta Leijon. Det är andra åtgärder – industripolitiska åtgärder – som behövs. Stora Kopparberg måste ta sitt ansvar för de anställda. Stora Kopparberg köpte det solida Bergvik och Ala, tog ut pengarna ur kraft och skog men lägger ner industrierna. Det började med Vansäter, och sedan skivindustrin i Ljusne. Administrationen flyttades till Falun; Ljusneboarden försvinner. Nu senast är det fråga om Sandarne. Här har människor årtionde efter årtionde gett sin kraft och sitt kunnande åt ett företag – faktiskt byggt hela sitt liv på det. Dessa människors insats har varit avgörande för att företaget skulle fungera, och det har varit betydelsefullt för hela koncernen, dess framtid och stabilitet. Då får det bara inte ske att ett företag sedan ställer sina anställda på bar backe.

Det finns saker i industriföretagandet som man måste acceptera, t. ex. att avsättningsmöjligheterna för en vara försvinner. Så är det ju när det gäller den oblekta massan, men det får inte innebära att ett företag inte tar sitt ansvar för de anställda. Stora Kopparberg måste skapa en alternativ produktion, och man måste kräva av koncernen att driften vid Sandarne sulfatfabrik uppehålls till dess annan produktion kommer i gång, om det nu

Nr 79

**Torsdagen den
10 februari 1983**

*Om den framtida
sysselsättningen
för anställda vid
sulfatfabriken i
Sandarne*

Torsdagen den
10 februari 1983

*Om lönebidraget
till anställda i
föreningar*

blir så att fabriken kommer att läggas ner. Det är ett krav som de anställda har rätt att ställa och få uppfyllt.

Anf. 36 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Tyvärr upplever vi på plats efter plats den situationen att arbetare och tjänstemän som praktiskt taget vikt sitt liv, som Gunnel Jonäng säger, åt enskilda företag ställs utan arbete. Det är vardagsupplevelser för väldigt många människor och har varit det under en tid i Sverige precis som på många andra ställen.

Det finns ingen fråga som för den socialdemokratiska regeringen är viktigare än att vända utvecklingen, att skapa andra förhållanden, bl. a. för den svenska industrin. Med det syftet har vi också vidtagit åtgärder. Vi har genomfört devalveringen. Vi fick riksdagen med på att stödja ett omfattande investeringsprogram som antogs under hösten. Som framgått av den förteckning som lagts på riksdagens bord förbereder industriministern en proposition om industriverkets organisation för att göra det bättre rustat att stödja den svenska industrin.

Problemet är bara att många av de här åtgärderna för att skapa en bättre grundval för den svenska industrin inte omedelbart ger i resultat ett ökat behov av anställda människor. Det är där de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna kommer in och är helt nödvändiga, och vi kan ju glädja oss åt att även det parti som Gunnel Jonäng företräder numera tycks ställa upp på en generösare inställning.

Anf. 37 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Vi upplever att arbetslösheten växer trots att vi har en socialdemokratisk regering. Det finns väl ändå skäl för mig som centerpartist att erinra om att för oss i centern har det varit och kommer alltid att förbli en av våra viktigaste uppgifter att skapa sysselsättning åt människor, inte minst i de norrländska regionerna. Vad regeringen här kommer att bidra med, när man tar bort den regionalpolitiska målsättningen osv., återstår ännu att se.

Jag vill upprepa att det är viktigt med de arbetsmarknadspolitiska insatserna, men det är också nödvändigt att det tas andra initiativ. Jag vill be Anna-Greta Leijon att ta kontakt med industriministern, ställa de frågor till honom som jag har framfört här och uppmana honom att ta initiativ för att stärka industrin i Söderhamn.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1982/83:234 om lönebidraget till anställda i föreningar

Anf. 38 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Sören Häggroth har frågat mig om regeringen har för avsikt

*Om lönebidraget
till anställda i
föreningar*

att se över lönebidragssystemet, när det gäller dem som är anställda i föreningar.

Handikappkommittén skall enligt sina direktiv (Dir. 1982:40) med förtur se över hela lönebidragssystemet. I avvaktan på förslag från kommittén och remissbehandlingen av förslagen torde det inte bli aktuellt att föreslå mer genomgripande förändringar av lönebidragen.

När det gäller riksdagsbeslutet våren 1979 om att lönebidragen till allmännyttiga organisationer skall lämnas med 90 % av lönekostnaden för de anställda har jag deklarerat min mening, bl. a. i årets budgetproposition. Jag anser att beslutet skall ligga fast. Det innebär att bidragsnivån 90 % skall gälla inte bara nyrekryteringen utan fr. o. m. budgetåret 1983/84 också dem som arbetade hos organisationerna före den 1 juli 1980. Skälen till detta redovisade jag här i kammaren den 9 november 1982, när jag besvarade en fråga av John Andersson om arbetsmarknaden i Västerbottens län för handikappade m. fl.

Anf. 39 SÖREN HÄGGROTH (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret.

Bakgrunden till den fråga jag ställt är att allt fler människor i s. k. lönebidragstjänster har hört av sig till mig och till andra ledamöter av kammaren. Skälet är att många föreningar i vårt land inte räknar med att i framtiden kunna klara den 10-procentiga andelen av den totala lönekostnaden. Den 1 juli sker sådana förändringar, och därför har man uttryckt sin oro. Det är många människor hos föreningarna som i dag är anställda i sådana tjänster.

Vissa kommuner har gått in och täckt 10-procentsdelen av lönekostnaderna och på så sätt kunnat upprätthålla dessa tjänster. Det är ju bra.

Jag förstår att man av statsfinansiella skäl kanske inte just nu har utrymme att göra genomgripande förändringar och ta över hela lönekostnaden. Man får kanske söka kombinationer av lösningar på detta område – att kommunerna går in eller att man väljer andra möjligheter.

Jag skulle vilja ställa en följdfråga, även om utredning nu pågår. Har regeringen för avsikt att söka hitta möjligheter för föreningar, som nu har en kärv ekonomi, att täcka också dessa 10 %, t. ex. i form av uppmaningar till kommuner och andra berörda?

Anf. 40 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! I budgetpropositionen finns ett mindre anslag för sådana föreningar som vi bedömt ha de största svårigheterna att klara denna situation. De föreningar vi tänkt på är framför allt handikapporganisationer och invandrarföreningar.

Sören Häggroth känner också till att det föreligger ett antal motioner i denna fråga, och att den kommer att bli föremål för riksdagens behandling senare. Men för de föreningar som vi kan befara får svårigheter har vi alltså avsatt en mindre summa pengar.

Emellertid är nedgången från 100-procentigt bidrag till 90-procentigt för

dem som varit anställda i dessa organisationer före den 1 juli 1980 inte orsakad av det statsfinansiella läget just nu. Bakom det beslutet, som ju togs av en i stort sett enig riksdag, ligger ett mångårigt utredningsarbete och den grundinställningen, att människor med arbetshandikapp också gör en mycket god arbetsinsats och att det finns skäl att organisationer, som har dessa människor anställda hos sig, själva är med och betalar en del för denna arbetsinsats. Jag tycker att det finns anledning att i denna debatt också påminna om vilken tillgång organisationerna har genom att de har möjlighet att få lönebidragsanställda.

Vi har vidare märkt att nyrekryteringen med 90-procentigt bidrag till organisationerna har gått mycket bra. Nyrekryteringen har inte hejats, utan tvärtom har väldigt många nyanställts med det 90-procentiga stödet.

Anf. 41 SÖREN HÄGGROTH (s):

Herr talman! Som arbetsmarknadsministern vet ersatte lönebidragsanställningen de tidigare arkivarbetena. I och med att man övergick till systemet med lönebidrag vidgade man också kretsen av berörda. Det är inte längre så att det enbart är fysiska skäl som utgör grund för lönebidragsanställningar, utan sådana kan inrättas av många olika skäl.

Jag delar också arbetsmarknadsministerns uppfattning att organisationerna skall känna ett ansvar för de lönebidragsanställda liksom att de bör visa uppskattning för de viktiga insatser som dessa gör. Det är självfallet då också angeläget att organisationerna svarar för en del av lönekostnaden. Vad som nu är väsentligt är – och jag tycker att arbetsmarknadsministern förtydligade det på ett bra sätt – att ekonomiskt svaga föreningar får möjligheter att bibehålla sina lönebidragsanställda och att dessa därmed får möjligheter att fullgöra de viktiga uppgifter som de har.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1982/83:223 om importen av textilprodukter

Anf. 42 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Björn Molin har ställt följande frågor till mig:

1. Avser regeringen att inleda förhandlingar med de europeiska gemenskaperna i syfte att begränsa importen av textilprodukter från EG till Sverige?
2. Avser regeringen att ändra principerna för de bilaterala textilbegränsningsavtalen mellan Sverige och vissa större producentländer?
3. Vilka av de bilaterala begränsningsavtalen beräknas bli föremål för omförhandling under år 1983?

Handeln med tekovaror mellan de europeiska gemenskaperna och Sverige omfattas av gällande frihandelsavtal och är därmed inte underkastad några restriktioner. Det är av största vikt att slå vakt om detta frihandelsavtal. Regeringen avser inte att inleda förhandlingar med EG i syfte att begränsa

importen av tekovaror. Till skillnad från importen från de länder med vilka Sverige slutit textilbegränsningsavtal kan f. ö. tekoimporten från EG på det hela taget inte betecknas som lågprisimport – importmedelpriserna ligger i allmänhet betydligt över motsvarande priser vid import från begränsningsländerna. Man bör vidare i detta sammanhang komma ihåg, att ca 40 % av den svenska tekoexporten på drygt 3 miljarder kronor går till EG.

Det finns emellertid skäl att vid kontakter med EG belysa det ytterst allvarliga läget inom svensk tekoindustri och förklara det faktum att Sverige av beredskapsskäl måste upprätthålla en viss självförsörjningsgrad på tekoområdet. I sådana sammanhang kommer man från svensk sida att understryka vikten av att gällande begränsningar inte kringgås genom att varor på grund av bristande kontroll kommer in i Sverige via andra länder med angivande av oriktigt ursprung. Här bör alla länder som ingår i det europeiska frihandelsområdet ha ett intresse av att samarbeta för att värna om de ömsesidiga fördelar som denna frihandel är avsedd att ge.

Multifiberavtalet, som sedan 1974 reglerar en stor del av den internationella handeln med tekoprodukter, har förlängts vid två tillfällen. I den senaste förlängningen, för perioden den 1 januari 1982 till den 31 juli 1986, uppnådde de nordiska länderna en viss förstärkning av den s. k. nordiska klausulen, enligt vilken särskild hänsyn skall tas till länder med små marknader, en exceptionellt hög importnivå och en motsvarande låg inhemsk produktion, i syfte att undvika skada på dessa länders nödvändiga minimiproduktion av textilier. Varje avvikelse från det egentliga multifiberavtalets regler kräver emellertid ett medgivande från exportlandet. Då Sverige i augusti i fjol anslöt sig till det förlängda multifiberavtalet avgavs från svensk sida en reservation med innebörden att svenska regeringen förväntade sig att Sveriges särställning skulle beaktas i kommande bilaterala förhandlingar och att vår anslutning således förutsatte att vi uppnår tillfredsställande avtal. Från vår sida avser vi att omförhandla gällande bilaterala avtal allteftersom dessa löper ut. Med stöd av den tidigare nämnda nordiska klausulen hoppas vi kunna uppnå vissa förbättringar i de nya avtalen. För att underlätta planeringen för den svenska tekoindustrin kommer möjligheterna att ingå mera långsiktiga avtal än tidigare att prövas. Skulle emellertid regeringen inte bedöma det samlade resultatet av påbörjade och kommande förhandlingar som tillfredsställande, kan vi nödgas ta vårt fortsatta deltagande i MFA under omprövning. Det kan då bli aktuellt att ersätta nuvarande bilaterala avtal med ett annat skyddssystem, i första hand globalkontingenter.

Förutom restriktionerna mot statshandelsländerna har Sverige f. n. begränsningsavtal med 16 lågprisländer. Samtliga överenskommelser kommer att omförhandlas under året, med undantag av avtalet med Sri Lanka, som löper ut först under 1984.

Anf. 43 BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! Får jag börja med att lyckönska Mats Hellström till hans nya, viktiga arbetsuppgift.

Torsdagen den
10 februari 1983

*Om importen av
textilprodukter*

När det gäller den första av mina frågor vill jag påminna om att statsminister Palme vid Beklädnadskongressen i augusti 1981 sade att Sverige borde ta upp diskussioner med EG om begränsning av tekoimporten därifrån. Jag ställde denna fråga också därför att jag har noterat att statsministern och statsrådet Hellström senare denna månad skall besöka Bryssel. Jag undrade om det skulle bli några sådana samtal.

Jag noterar nu att statsrådet Hellström säger att regeringen inte avser att inleda förhandlingar med EG i syfte att begränsa importen av tekovaror därifrån. Det är ett viktigt besked. Jag tror att det är klokast att avstå från sådana propäer. Det är i grund och botten ett intresse för Sverige att vi har ett väl fungerande fritt varuutbyte mellan Sverige och Gemenskapen.

Vi har varit ense om att det är ofrånkomligt att ha kvar de begränsningsavtal som vi har med ett antal länder, huvudsakligen i Asien, om importen av tekoprodukter därifrån, även om de i princip är oförenliga med vår grundläggande frihandelsideologi. Men jag tror att man skall vara ganska försiktig med att utvidga dem, t. ex. till att omfatta nya länder. Det vore i och för sig intressant att höra om regeringen har några planer på att sluta sådana här begränsningsavtal med andra länder. Den avgörande punkten, tror jag, är att man skall undvika alltför drastiska förändringar i dessa avtal.

Statsrådet Hellström säger i svaret att syftet med omförhandlingarna är att "uppnå vissa förbättringar i de nya avtalen". Jag skulle vilja fråga: Förbättringar för vem? Vad betyder "förbättringar" i avtalen?

Det mest allvarliga i statsrådet Hellströms svar är självfallet slutet, där han antyder att regeringen, om dessa omförhandlingar inte leder till resultat, kan tänka sig att införa ett helt annat skyddssystem, nämligen s. k. globalkontingenter. Låt mig, herr talman, omedelbart säga att jag tycker att det vore en skandal om Sverige skulle ta initiativ till en så påtagligt protektionistisk åtgärd som införande av globalkontingenter. Jag kunde här räkna upp en mängd nackdelar som skulle uppstå för människorna i detta land om vi införde globalkontingenter. Låt mig bara uppehålla mig vid det grundläggande handelspolitiska argumentet.

Enligt regeringen skulle alltså Sverige, som är ett av de mest exportberoende länderna i världen, kunna gå före med ett system som innebär en global importbegränsning. Vad skulle effekten för vårt land bli, herr Hellström, om detta blev en allmän vana i handelsutbytet mellan länderna i världen? Jag vill alltså mycket bestämt uttrycka förhoppningen att regeringen så snart som möjligt skall glömma denna propä om globalkontingenter.

Låt mig i detta sammanhang också ställa en fråga. Jag vet att kommerskollegium har haft i uppdrag att studera frågan om globalkontingenter. Det vore intressant att få veta om kommerskollegium har redovisat det uppdraget och vilken slutsats som i så fall drogs när det gällde införandet av globalkontingenter.

Anf. 44 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Först får jag tacka min företrädare för hans lyckönskningar.

Så till sakfrågan. När det gäller Björn Molins första fråga om regeringens kontakter med EG har jag i svaret använt den uppläggning som också statsministern använde förra hösten och som Björn Molin hänvisade till. I samtalen med EG är det inte minst viktigt att man tar upp frågor om tekovarornas ursprung. Som vi alla vet kommer en rad varor från lågprisländer illegalt till Sverige via EG-länder genom ommärkning och liknande åtgärder. Där har ett tullsamarbete påbörjats, och bl. a. den frågan är viktig att belysa tillsammans med EG.

Sedan frågar Björn Molin om vi avser att gå vidare och förhandla med ytterligare länder. F. n. finns inga sådana planer. Däremot har kommerskollegium genom övervakningslicenserna en mycket noggrann uppsikt över det som sker i nya länder. Vi känner alla till hur man tidigare kunnat uppnå begränsningsavtal med något land, och sedan har det i stället dykt upp importvaror från något annat land med samma producent. Vi avser att försöka motverka detta genom att kommerskollegium med övervakningslicenserna har denna mycket starka bevakning av andra länder och därmed kan aktualisera förhandlingar om det skulle bli nödvändigt.

Björn Molin frågar för vem förbättringarna avses. Självfallet avser förbättringarna Sverige. Jag kan inte i dag precisera vilken form av förbättringar som avses, eftersom – som Björn Molin vet – förhandlingar just nu pågår med två av de länder som vi skall förhandla med under året. Jag kan självfallet inte ange något förhandlingsmandat under pågående förhandling.

Björn Molins sista fråga gällde globalkontingenterna. Det vore frestande – men det kanske är mot kammarens debattregler – att ställa en motfråga till Björn Molin. Det avgavs en reservation mot vårt deltagande i MFA med innebörden att vi förväntade oss att vår särställning skulle beaktas och att vår anslutning förutsatte att vi uppnådde tillfredsställande avtal, och denna reservation avgavs av Björn Molins regering. Vi menar att man måste kunna hålla fram och diskutera alternativa skyddssystem, om vi skulle misslyckas, dvs. om den borgerliga regeringens reservation skulle leda till att vi inte kunde vara kvar i MFA. Vi diskuterar då globalkontingenter. Frågan är vilket alternativt skyddssystem Björn Molins regering tänkte sig när man avgav reservationen.

Anf. 45 BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! Får jag först säga att jag tycker att det är bra att man diskuterar tekopolitiken med EG. Jag tror att det är värdefullt om man fortsätter de samtal som den tidigare regeringen hade, och jag tror också att det är bra om man inte åker dit med ambitionen att träffa en överenskomst om en begränsning av tekohandeln mellan Sverige och EG. Argumenten för det finns ju i statsrådet Hellströms svar. Det är alltså bra att man har släppt den tanken.

När det gäller min fråga om vilka förbättringar statsrådet Hellström tänkte sig, talade han om förbättringar för Sverige. Poängen, Mats Hellström, är ju att förbättringar för den svenska tekoindustrin – jag begriper att det är det

som avses – inte behöver innebära förbättringar för konsumenterna i Sverige. Det är nämligen ett tveklöst svenskt konsumentintresse att man inte stryper lågprisimporten alltför mycket. Konsumentintressena har inte samma organiserade företrädare som industrin och de anställda – de senare är ju mycket talföra på detta område. Ett införande av globalkontingenter eller en annan utbyggnad av detta importsystem skulle leda till att människor fick köpa dyrare kläder. Det skulle i första drabba de betalningssvaga konsumenterna. Därför tror jag inte alls att det är så enkelt som att säga att förbättringar i avtalen, som innebär ett ökat skydd för den inhemska industrin, också är förbättringar för konsumenterna som köper kläder i Sverige. Det kan vara precis tvärtom.

Importbegränsningar har naturligtvis också en negativ inverkan på effektiviteten i hemmamarknadsindustrin. En fri konkurrens befrämjar rationaliseringar och effektivitet, medan den här typen av importbegränsningar, som skyddar industrin från konkurrens, försvagar förnyelseförmågan inom den inhemska industrin i fråga om produktutveckling, design och marknadsföring. Långsiktigt kan alltså det som Mats Hellström kallar förbättringar i avtalen kanske bli ogynnsamt även för industrin.

Anf. 46 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Innebär förbättringar för Sverige förbättringar för industrin eller för konsumenterna? frågar Björn Molin. Riskerar man att med dessa förhandlingar strypa – som jag tror att Björn Molin uttryckte det – lågprisimporten?

Sverige är ju det land som har den högsta klädimporten per person. Vi har 80 % importpenetration. Vi har en klädimport på 52 dollar per capita mot 28 för EG och 18 för Canada. Sverige är alltså det land i världen som importerar mest tekovaror från u-länderna och tekovaror över huvud taget. Risken för att denna import skulle strypas är sannerligen marginell. Vårt problem är ju att vi har en unikt liten egen produktionsandel. Inget annat land har öppnat sig så för import såväl när det gäller lågprisimport från u-länder som när det gäller tekoimport över huvud taget. Därför tycker jag att diskussionen skulle bli tämligen akademisk, om den skulle gälla en strypning av importen. Vad vi talar om är ju marginaler för att kunna klara den alltför blygsamma produktion som vi har i vårt eget land.

Herr talman! Jag skulle gärna vilja höra vad den förra regeringen hade tänkt göra – med tanke på reservationen – om man inte hade fått tillfredsställande avtal vid förhandlingarna.

Anf. 47 BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! Jag får understryka att tillfredsställande avtal inte automatiskt innebär en begränsning av importen. En omfattande fri import av billiga kläder är någonting som gynnar konsumenterna i vårt land – det är alldeles klart. En begränsning av importen – vi behöver inte använda ordet strypning – leder ju till att människor i mindre utsträckning får tillgång till billiga kläder.

Jag tror att en generell begränsningsanordning av typen globalkontingenter skulle medföra en serie av skadeverkningar. Det skulle innebära dyrare kläder för konsumenterna. Lågprisimporten från u-länderna skulle trängas undan till förmån för högprisimport från andra producentländer, där vi inte kan åstadkomma begränsningsanordningar, t. ex. inom EG. Det skulle bidra till en handelspolitisk irritation, vilket förvisso icke är något svenskt intresse. Ett införande av globalkontingenter skulle dessutom direkt drabba u-länderna. Detta går, såvitt jag förstår, stick i stäv mot vår traditionella biståndspolitiska målsättning att satsa på de fattigaste länderna. Jag trodde faktiskt att vi i regeringen hade fått en bundsförvant i Mats Hellström när det gäller att slå vakt om de biståndspolitiska målsättningarna och att våra biståndspolitiska satsningar i första hand skall gå till de allra fattigaste länderna.

Anf. 48 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Som framgår av mitt svar förhandlar regeringen nu och har för avsikt att fortsätta förhandla på MFA:s grund. Vi har tidigare krävt en utredning från kommerskollegium. Den utredningen visar att det nu inte vore lämpligt att övergå till globalkontingenter. Men skulle den uppläggning av förhandlingarna misslyckas som vi arbetar med och som ni arbetade med, vad återstår då? Att släppa allt skydd kan inte rimligen ha varit den tidigare regeringens avsikt, när den avgav sin reservation. Avsikten måste ha varit att man ville diskutera ett annat skyddssystem. I det läget vill regeringen icke utesluta möjligheten av att i ett senare skede diskutera ett annat skyddssystem, om den förhandlingsuppläggning misslyckas som vi genomför nu och som i det avseendet stämmer överens med den förhandlingsuppläggning som den tidigare regeringen hade. Då är globalkontingenter under vissa förutsättningar ett av de system som är möjliga med hänsyn till våra GATT-åtaganden.

Anf. 49 BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! Jag noterar den upplysningen att kommerskollegium har avrått från införande av globalkontingenter.

Låt mig avslutningsvis uttrycka den förhoppningen att den här debatten kan leda till att vi kommer att avstå från att införa globalkontingenter. Som jag sade i mitt tidigare inlägg tror jag att globalkontingenter i tekoimporten i många avseenden skulle vara till skada för vårt land.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om skyldigheten
att registrera ke-
miska medel*

12 § Svar på fråga 1982/83:238 om skyldigheten att registrera kemiska medel

Anf. 50 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! John Andersson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder angående dispensgivning från registreringsskyldighet av kemiska medel. Frågan är föranledd av att produktkontrollnämnden beslutat att på vissa villkor ge dispens under år 1983 för användning av ett bekämpningsmedel som syftar till att förhindra att potatis gror.

Jag kan inte i detta sammanhang ta upp ett enskilt ärende som prövats av nämnden. Allmänt vill jag dock framhålla att en skärpt granskning av de bekämpningsmedel som används är en betydelsefull del av kemikaliekontrollen. De krav som ställs på dokumentation om effekterna av användningen av olika bekämpningsmedel har också successivt blivit strängare. En förnyad genomgång av tidigare registrerade medel har påbörjats. Det är angeläget att de dokumentationskrav som nu tillämpas på nya ämnen också börjar ställas på tidigare registrerade medel.

Enligt lagstiftningen om hälso- och miljöfarliga varor är det produktkontrollnämnden som prövar ärenden om registrering av bekämpningsmedel. Nämnden kan därvid medge undantag från registreringsskyldigheten om det behövs för vetenskaplig prövning eller när det annars föreligger särskilda skäl. Dispensgivningen bör självfallet vara restriktiv. I de fall dispens ändå ges bör också villkor meddelas som begränsar användningen så långt som möjligt. Detta har också enligt vad jag erfarit varit produktkontrollnämndens utgångspunkt vid dispensprövningen.

För att få en effektivare kontroll av användningen av kemiska ämnen och produkter kommer regeringen inom kort att tillsätta en kemikommission. I detta sammanhang skall också frågan tas upp om de ändringar som kan behöva göras i nuvarande bestämmelser om tillstånd att använda bekämpningsmedel.

Anf. 51 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag får tacka jordbruksministern för svaret på min fråga.

Det var inte heller min mening att diskutera det aktuella fallet med potatisen, men detta kan tjäna som ett bra exempel i debatten. Vad det handlar om är ju dispensgivningen som sådan och – vill jag påstå – även frågan om det nödvändiga eller inte i att använda olika kemiska medel.

När det gäller potatisen används kemiska medel för att skydda potatisen under uppväxttiden från olika skadegörare. Sedan används kemiska medel för att döda blästen före upptagningen. Därefter måste man tydligen också använda kemiska medel på grund av den lagringsmetod som tillämpas. Nu råkar det i detta fall vara så att det medel man skulle använda för att ta bort groddarna saknar den dokumentation som är nödvändig för registrering. Då ges i stället dispens. Detta verkar ju mycket märkligt.

Jordbruksministern har otaliga gånger poängterat behovet av att minska användningen av kemiska medel, och jag har ingen anledning att ifrågasätta

allvaret i detta. Därför ser jag det som positivt att den kemikommission som skall tillsättas skall göra en översyn av bestämmelserna. Jag får verkligen hoppas att man kommer att ta denna översyn på allvar.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 79

Torsdagen den
10 februari 1983

*Om skydd för
urskogar*

13 § Svar på fråga 1982/83:239 om skydd för urskogar

Anf. 52 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! John Andersson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder med anledning av att det planeras avverkning av en del av de fjällnära skogarna utan att naturvårdsverkets urskogsinventering inväntas. Jag utgår från att John Andersson i första hand avser domänverkets planer i fråga om avverkning inom ett särskilt område, nämligen Kirjesålandet i Västerbottens län.

Enligt vad jag inhämtat är någon avverkning inom Kirjesålandet inte aktuell under innevarande säsong. Möjligheter bör därför finnas att få ytterligare underlag från bl. a. urskogsinventeringen innan slutlig ställning tas i den aktuella frågan.

Riksdagens revisorer har föreslagit att det görs en utredning angående användningen av bl. a. de skogsarealer John Andersson syftar på. I avvaktan på beslut om användningen bör enligt revisorernas mening domänverket och övriga skogsägare iakttä restriktivitet vid utförandet av skogsarbeten på berörda arealer. Revisorernas förslag kommer under våren att behandlas av riksdagen.

Med hänsyn till vad jag här redovisat är några åtgärder från min sida inte aktuella f. n.

Anf. 53 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag får tacka jordbruksministern även för svaret på denna fråga.

Det är andra gången som jag framställer en fråga om de fjällnära skogarna. Jag har nämligen haft en debattstund också med förre jordbruksministern. Anledningen till att jag ställt den här frågan är följande.

Samtidigt som naturvårdsverket håller på med sin inventering planeras, såvitt jag vet, brytandet av nya vägar. Många människor tycker att det är ett rimligt krav att inga ingrepp görs förrän en samlad redovisning föreligger när det gäller inventeringen av skogarna utmed hela fjällkedjan.

För att undvika missförstånd vill jag vidare deklarerat att jag inte är någon principiell motståndare till att en del av de resurser som finns i de aktuella skogarna utnyttjas. Men någon ordning får det väl ändå vara i fråga om förfaringssättet, både när det gäller valet av de områden som skall exploateras och när det gäller sättet att genomföra detta.

Jordbruksministern har i ett TV-program gjort följande uttalande, som livligt citerats i massmedia under de senaste veckorna:

”Jag utgår ifrån att här ska inte ske några olyckor under tiden som den här naturvårdsinventeringen pågår.”

I sitt svar i dag säger jordbruksministern att några åtgärder från hans sida inte är aktuella f. n. Med tanke på jordbruksministerns flitigt citerade uttalande om att några olyckor inte skall få ske, kan jag väl utgå från att åtgärder kommer att vidtas om risk för olyckor skulle föreligga.

Anf. 54 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! För att förtydliga vad jag menade med det uttalande som jag gjorde i TV vill jag säga att jag utgår från att de inventeringar som nu görs också skall få genomföras. Domänverket har för sin del medverkat till att tillräckligt utrymme skall finnas för att utredningarna skall hinna genomföras och till att det under tiden icke skall pågå några avverkningar i de områden där det råder delade meningar mellan å ena sidan skogsbruket och å andra sidan naturvårdsintressena.

Anf. 55 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag tror att det är mycket viktigt att det går korrekt till i detta avseende dels med tanke på naturvårdsintressena, dels med tanke på skogsbrukets intressen. Från bägge sidor vill man väl ha ett så korrekt och bra svar som möjligt på sina frågor. Därför är det synnerligen viktigt att nämnda inventering nu görs. Sedan får man försöka komma fram till bästa möjliga lösning. Inte minst med tanke på de riktlinjer som fastslogs i samband med beslutet om skogspolitiken är det viktigt att hänsyn tas till naturvårdsintressena.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 9 februari

1982/83:66 av *Pär Granstedt* (c) till statsrådet Birgitta Dahl om slutförvaringen av radioaktivt avfall:

Sommaren 1978 bedömde statens kärnkraftsinspektion att KBS I – projektets metod för slutförvaring av högaktivt avfall från kärnkraftverk ”uppfyller de krav villkorlagen ställer”. Villkorslagens krav är som bekant att kraftbolaget skall ha visat hur och var en helt säker förvaring av avfallet kan ske innan ett nytt kärnkraftverk får tas i drift.

KBS bygger på att upparbetat avfall skall förglasas, kapslas in och nedsänkas i stabil och sprickfri berggrund.

1979 godkände den dåvarande folkpartistiska regeringen de så aktuella ansökningarna att få starta fyra kärnkraftverk. KBS-metoden ansågs

följaktligen innebära "en helt säker förvaring".

Hösten 1981 tillsatte Conseil Supérieur de la Sûreté nucléaire på uppdrag av franska regeringen en arbetsgrupp om frågan om förvaringen av radioaktivt avfall. Denna arbetsgrupp publicerade sin rapport i januari 1983.

Den franska arbetsgruppen kommer till en helt annan slutsats än den som SKI drog 1978. Enligt arbetsgruppens rapport är det inte påvisat att de s. k. barriärer som bl. a. KBS-förslaget byggde på fyller kraven. Enligt dess uppfattning krävs ytterligare betydande forskning för att söka lösa frågan om förvaring av avfall med långlivad radioaktivitet. Under den tiden bör ingen förvaring i sådana former ske att inte avfallet kan återtas.

Om den franska arbetsgruppens slutsatser är riktiga – och det finns ingen anledning att betvivla gruppens kompetens – måste besluten 1978 och 1979 vila på ett beslutsunderlag som numera måste anses helt otillfredsställande. Det kan alltså starkt ifrågasättas om villkorslagens krav någonsin blivit uppfyllda.

Det förefaller rimligt att regeringen gör en noggrann utvärdering av den här åberopade s. k. Castaignrapporten – som också tillställts regeringen – och de konsekvenser för redan givna tillstånd och kommande prövning som den bör få.

Med hänvisning till ovanstående hemställer jag om att få ställa följande fråga till statsrådet Birgitta Dahl:

Vilka åtgärder har statsrådet vidtagit – och kommer ni att vidtaga – med anledning av att innehållet i den s. k. Castaignrapporten kommit till regeringens kännedom?

1982/83:67 av *Rolf Dahlberg* (m) till bostadsministern om förslag att införa en s. k. småhusavgift m. m.:

I en socialdemokratisk motion, som behandlades i riksdagen i slutet av 1982, krävdes införandet av en småhusavgift. Nyligen har borgarrådet Mats Hulth i Stockholm i en tidningsartikel förutom småhusavgift även krävt hembud, priskontroll samt kommunal anvisningsrätt på bostadsrättslägenheter. Även bostadsministern har antytt att dylika restriktioner och avgifter kan bli aktuella.

En småhusavgift skulle, om den infördes, drabba de småhusägare som aldrig haft några statliga lån eller redan betalat tidigare statliga lån. I det första fallet rör det sig om människor som skaffat pengar till sin bostad genom de reguljära kreditinstituten och på så vis aldrig utnyttjat statens räntesubventioner. I det andra fallet är det fråga om äldre människor, oftast pensionärer, som betalat sina räntor och lån. Dessa två grupper skulle nu straffbeskattas. När det gäller inskränkningarna av dispositionsrätten av bostadsrätter genom införandet av hembud, priskontroll och anvisningsskyldighet är detta ett så stort ingrepp att hela upplåtelseformen bostadsrätt i praktiken försvinner.

Med anledning av vad som anförts vill jag ställa följande frågor till bostadsministern.

Nr 79

**Torsdagen den
10 februari 1983**

*Meddelande om
interpellationer*

*Meddelande om
frågor*

1. Kommer bostadsministern att föreslå införandet av någon form av småhusavgift?
2. Kommer en eventuell sådan avgift att drabba dem som inte har räntesubventionerade statliga lån?
3. Skall bostadsrättsinnehavarna i framtiden vara skyldiga att underkasta sig hembud, priskontroll och kommunal anvisning när de vill sälja sin bostadsrätt?
4. Om dessa vittgående inskränkningar i förfoganderätten införs, vad kvarstår då av bostadsrättsinstitutet?

15 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställts

den 9 februari

1982/83:261 av *Jan-Erik Wikström* (fp) till utbildningsministern om forskarutbildningens meritvärde:

I 1982 års forskningspolitiska proposition (1981/82:106) angavs att forskarutbildning bör ges ökat meritvärde vid tjänstetillsättning och tjänstebefordran. Riktlinjer med denna innebörd skulle utfärdas av regeringen efter ytterligare beredning.

Mot bakgrund av det anförda vill jag fråga utbildningsministern:

När avser utbildningsministern att utfärda de i 1982 års forskningspolitiska proposition nämnda riktlinjerna för att öka meritvärdet av forskarutbildning vid tjänstetillsättning och tjänstebefordran?

1982/83:262 av *Bo Lundgren* (m) till finansministern om tillämpningen av den s. k. generalklausulen mot skatteflykt:

I TV-programmet Magasinet den 8 februari uttalade sig finansministern om regeringens förslag till utvidgning av den s. k. generalklausulen mot skatteflykt. Finansministern hävdade därvid att vid fördelning av räntor och schablonintäkt för villor, så att en make betalar räntorna och därmed åtnjuter avdrag för dessa och den andra maken redovisar schablonintäkten, skulle den generalklausul regeringen föreslår tillämpas.

Den kommitté som 1975 (SOU 1975:77) lade fram det förslag till generalklausul som föreliggande förslag bygger på menar att sådana fall som redovisats *inte* skulle kunna medföra tillämpning av generalklausulen.

Mot denna bakgrund vill jag fråga finansministern följande:

Står finansministern fast vid sitt uttalande från den 8 februari om att generalklausulen skall tillämpas vid sådan fördelning av räntor och schablonintäkt som här redovisats?

1982/83:263 av *Paul Lestander* (vpk) till industriministern om statligt stöd till den i Arjeplog planerade produktionen av lättklinker:

Nr 79

Torsdagen den
10 februari 1983

*Meddelande om
frågor*

I Arjeplog planeras produktion av lättklinker. Statligt stöd i form av lokaliseringsstöd och lokaliseringslån har sökts för byggnader och maskiner. Arjeplogs kommun kommer att svara för erforderligt industriområde. Entreprenör för iordningsställande av området är antagen, och arbetena kan omedelbart påbörjas, om statligt stöd för projektet erhålls.

Här finns alltså ett konkret industriprojekt, och nödvändiga kommunala beslut har tagits. Det rör sig om en bra produkt och ett utmärkt lokaliseringsläge, framför allt i förhållande till den nordnorska marknaden. Att man skulle skapa nya jobb i Norrbotten är i sig ett tillräckligt tungt skäl för ett snabbt och positivt beslut i frågan.

Med hänvisning till det anförda vill jag till industriministern ställa följande fråga:

Vilka åtgärder kommer regeringen att vidta med anledning av den nämnda ansökan om lokaliseringsstöd och lokaliseringslån?

1982/83:264 av *Kerstin Anér* (fp) till civilministern om rutiner för rättelse i statens datasystem:

Vilka åtgärder avser statsrådet vidta för att införa snabbare och säkrare rättelserutiner i statens datasystem så att medborgarna inte berövas sin lagliga rätt gentemot myndigheter?

1982/83:265 av *Lars Tobisson* (m) till utrikesministern om Sveriges relationer med Malta:

Efter omfattande manipulationer inför och under valrörelsen hösten 1981 lyckades socialistpartiet i Malta behålla regeringsmakten, trots att det borgerliga nationalistpartiet fick 51 % av rösterna.

För att förhindra stöd utifrån till nationalistpartiet tog premiärminister Dom Mintoff efter valet initiativet till en lag, som förbjuder utländska politikers besök i landet. Nyligen varnade också regeringen utländska beskickningar för kontakter med den politiska oppositionen, vilket brukar förekomma endast i diktaturländer.

Hur anser utrikesministern att Sveriges relationer med Malta påverkas av dess socialistiska regerings övergrepp mot demokratiska principer?

1982/83:266 av *Bertil Lidgard* (m) till justitieministern om tillämpningen av den s. k. generalklausulen mot skatteflykt:

I TV 2-programmet Magasinet den 8 februari gjorde finansministern gällande att vissa transaktioner som hittills varit fullt lagenliga och använts av många borde komma att träffas av regeringens förslag till utvidgad generalklausul.

I propositionen om utvidgning av lagen om allmän skatteflykt saknas preciseringar om lagens tillämpningsområde. Allmänt hållna hänvisningar

görs till lagstiftningens grunder. Den enskilde förutsätts bl. a. ta hänsyn till vad lagstiftaren underförstått accepterar. Hur detta skall tolkas är oklart. Stor tveksamhet tycks nu råda om vilken betydelse finansministerns uttalande kan få för tillämpningen av den utvidgade generalklausulen. Den osäkerhet som enskilda skattebetalare tvingas leva under, när denna slags lagstiftning används, förstärks nu ytterligare.

Vilken rättslig betydelse anser justitieministern kan tillmätas finansministerns uttalande i TV den 8 februari om den framtida tillämpningen av förslaget till utvidgning av lagen om allmän skatteflykt?

1982/83:267 av *Yvonne Sandberg-Fries* (s) till kommunikationsministern om upprustning av järnvägslinjen Karlskrona–Kristianstad:

Sedan 1975 har befolkningen i Blekinge minskat med nära 3 300 personer eller 2 %. Blekinge har därmed haft den största relativa befolkningsminskningen av samtliga län.

I december 1982 fanns 4 016 personer i länet som kvarstående arbetssökande. Blekinge har därmed näst efter Norrbotten och Värmland den högsta arbetslösheten i landet. Enligt länsarbetsnämndens bedömningar föreligger stor risk för ytterligare försämringar under 1983.

Ett för länet mycket angeläget projekt, som skulle kunna bidra till att lindra de svåra sysselsättningsproblemen, är en upprustning och elektrifiering av järnvägslinjen Karlskrona–Kristianstad.

Med anledning av det anförda vill jag fråga:

Hur bedömer kommunikationsministern möjligheterna till att ytterligare medel anslås för en upprustning och elektrifiering av järnvägslinjen Karlskrona–Kristianstad?

1982/83:268 av *Ivar Franzén* (c) till bostadsministern om det s. k. markvillkoret i bostadsfinansieringsförordningen:

Genom beslut i riksdagen våren 1981 och beslut om förlängning våren 1982 gäller inte "markvillkoret" för styckebyggda småhus i exploateringsområden, om bostadslån beviljas före den 30 juni 1983.

När markvillkoret kom till 1974 var villamarknaden "överhettad" och det förekom en betydande spekulation i såväl tomtmark som småhusproduktion. I dag är situationen en helt annan. Det finns en god överensstämmelse mellan marknadspris och en möjlig produktionskostnad. Motiven för att bibehålla markvillkoret är såvitt jag förstår mycket svaga. Däremot skulle byråkratin kring byggandet minska och planeringen för många företag och enskilda underlättas, om markvillkoret helt togs bort eller i varje fall nuvarande undantag fick giltighet under en längre tidsperiod, t. ex. fem år.

Med anledning av det anförda vill jag fråga bostadsministern följande:

Är regeringen beredd att föreslå att markvillkoret tages bort eller, som alternativ, att nuvarande undantag för styckebyggda småhus förlängs?

den 10 februari

Nr 79

Torsdagen den
10 februari 1983

1982/83:269 av *Rune Torwald* (c) till jordbruksministern om ekonomiska garantier för Styrgruppen för vattenbruk:

*Meddelande om
frågor*

Havsresursdelegationen (DSH) och forskningsrådsnämnden (FRN) tog för ett par år sedan initiativ till en utredning, som skulle klarlägga förutsättningarna för ett bättre utnyttjande av vattnet såväl i svenska ekonomiska zonen av havet som i insjöar och vattendrag. För detta ändamål etablerades Styrgruppen för vattenbruk under ledning av professor Hans Ackefors. Enligt min mening har utredningen visat, att Sverige med ganska måttliga ekonomiska insatser för ett ökat vattenbruk skulle dels förbättra vår handelsbalans, dels skapa ca 2 000 arbetstillfällen fram till början av 1990-talet.

Utredningen är f. n. under remiss fram till den 15 april 1983. Tyvärr saknar berörda organ f. n. erforderliga resurser för att kunna garantera professor Ackefors och Styrgruppen för vattenbruk de medel som krävs för en fortsatt verksamhet efter den 1 juli 1983. Enligt min mening är det dock utomordentligt angeläget, att professor Ackefors snarast får anslag till förfogande för verksamheten efter nyssnämnda datum. Annars uppkommer risk för att gruppen skingras och att verksamheten "tappar tempo", något som vore mycket olyckligt, eftersom det nu finns många som vill satsa tid och andra resurser för ett intensivare vattenbruk i Sverige.

Under hänvisning till det anförda ber jag att få ställa följande fråga:

Kommer jordbruksministern att tillse att ekonomiska garantier snarast lämnas för att säkra Styrgruppens för vattenbruk fortsatta verksamhet under professor Ackefors ledning efter den 1 juli 1983?

1982/83:270 av *Björn Samuelson* (vpk) till civilministern om den kommunala kompetensen:

I många kommuner föreslås från förtroendevalda att kommunen icke skall köpa varor från apartheidsystemets Sydafrika. Kommunala beslut om bojkott av sydafrikanska varor överklagas med hänvisning till kommunens kompetens, och tyvärr har dessa överklaganden framgång på grund av kommunens i detta fall beskurna kompetensområde. Följden blir att solidariska och rättvisa beslut rivs upp.

Jag vill därför fråga:

Är civilministern beredd att medverka till en ändring av kommunallagen, så att även kommuner får möjlighet att fatta aktiva beslut i solidaritetsfrågor?

Nr 79

16 § Kammaren åtskildes kl. 13.40.

Torsdagen den
10 februari 1983

In fidein

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert